

epuc

REFORM indspark #1

Fra individuel undervisning

Velkommen til reformen

til effektiv undervisning

Torben Størner og Karsten Holm Sørensen, EPUC

epuc

erhvervspædagogisk udviklingscenter

Velkommen til reformen

Reformen er et fremskridt i forhold til Erhvervsuddannelsesreform 2000. Den er en del af den største og mest gunstige opmærksomhed i mange år. Reformen falder ligeledes sammen med et andet syn på og forståelse af det moderne Danmark. Sociologerne har karakteriseret det moderne samfund som et vidensamfund. Og mange politikere og andre indflydelsesrige kredse har haft et alt for snævert syn på, hvad viden er for en størrelse. Idet de har forstået viden som noget bogligt akademisk, hvorfor det moderne Danmark skulle reddes af flere med akademisk uddannelse. Det har været en farlig strategi, der ville gøre Danmark både dummere og fattigere. Nu hersker heldigvis bredere forståelse af, at viden også er forbundet med materiel produktion. Og derfor også et langt mere gunstigt syn på erhvervsuddannelsernes betydning for landets fremtid. Vi ser en ny pædagogisk og didaktisk dagsorden!

Den individuelle spændetrøje lægges på hylden

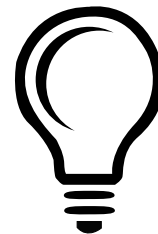
Erhvervsuddannelsesreform 2000 havde et voldsomt individualistisk syn på både eleven og didaktikken. Det syn har betydet mere end vi måske har lagt mærke til. Det ensidige fokus på frafaldsproblematikken har ført til et kæmpe apparat af støtteforanstaltninger og forstærket synet på eleven som støttemodtager. En slags problempædagogik har domineret dagsordenen i forhold til lærerens syn på eleven, en fejlfinding med den enkeltes problemer i centrum fremfor det didaktiske møde med eleven om det faglige indhold. Systemets syn på pædagogik og didaktik har understøttet bestemte koncepter som læringsstile, individualisering af differentieringen, den personlige uddannelsesplan, kompetencevurdering af den enkelte. Og har medført økonomisk allokering af store resurser til støtteforanstaltninger.

Fra individuel undervisning til effektiv undervisning

Reformen indvarsler et mere pragmatisk syn på pædagogik, didaktik og elev med fokus på elevernes fællesskaber. Det er et stærkt fremskridt, et langt mere erhvervspædagogisk syn på pædagogik og didaktik. Det åbner for at skride fra problempædagogik til faglig stolthed, fra frafaldspotentiale til talentpotentiale. Det glæder vi os over. Det sætter en ny dagsorden for en lang række forbedringer pædagogisk og didaktisk, for forsøg, for eksperimenter, der har det sigte at forbedre kvaliteten i undervisningen og ikke ensidigt fokuserer på den enkelte elevs problemer.

Nye grundforløb

Fra 12 til 4 indgange og 2 nye grundforløb. Ikke mindst grundforløb 1 med fagretninger bliver en spændende udfordring. Gf 1 skal forene generelle og erhvervsfaglige kompetencer i en praksisnær undervisning med i gennemsnit 45 minutters daglig motion i såkaldte ungdomsuddannelsesmiljøer. Her bliver det vigtigt at bygge på det, vi ved om elevernes holdninger, værdier, om hvad der motiverer dem. Fagretningerne må ikke blive til isolerede enheder præget af almen pædagogik afskåret for samvær med grundforløb 2 og hovedforløbene. De må ikke blive til en slags 11 klasse med lidt andre overskrifter. Nøgleordene bliver motivation gennem faglige profiler, faglig stolthed, fællesskaber, tydelige lærere, hyppig feedback – hvis vi skal tro på forskningen. Måske et paradigmeskifte i synet på eleverne og deres muligheder. Der skal skabes trygge fællesskaber, hvor eleverne fra dag 1 får hænderne ned i materien, for lov at skrue på håndtag, pleje, ælte, save, designe, ekspedere, handle i værksteder, butikker, prøvelejligheder og andre praksislokaler. Modtagelsen af eleverne skal ikke præges af opsplnitning af

Til overvejelser og ideer

ordensregler, sanktionsmuligheder, der mest af alt fortæller, at vi ser eleverne som potentielle problemer. Den skal præges af en velkomst til en uddannelse, hvor eleven kan uddanne sig til noget fedt, noget der rykker, hvor eleven kan udføre noget flot. Vi skal ha' fat i forholdet mellem teori og praksis, hvor teorien altid bygger på en meningsfuld og forståelig praksis. Teorilokaler og værksteder skal indrettes på baggrund af vores viden om, hvordan eleverne lærer mest effektivt. Og det ved vi faktisk noget om!

Fra frafaldspotentiale til talentpotentiale

Reformen fokuserer på at oprette talentspor alle de steder, hvor det kan lade sig gøre. Det skal ske ved at udvikle konkrete kriterier for det erhvervsfaglige talent. Talentspor må ikke blot blive til forløb med grundfag på højere niveauer, men netop forløb hvor der bydes på faglig fordybelse i den vanskelige samtale med borgeren, på sofistikeret indretning af butik, avanceret svejseteknik, nordisk madtradition. Det kræver eksperimenter i undervisningen med plads til innovation og skæve indfald.

Eux skal implementeres, hvor det kan lade sig gøre på en sådan måde, at videreuddannelsesperspektivet forbindes med en solidt fagligt fundament og ikke bliver til målet i sig selv. I det hele taget skal talentblikket gøres til en rød tråd for al undervisning i erhvervsuddannelserne både med henblik på at finde og udvikle alle elevers talenter og med henblik på at dyrke det særlige talent på hos de dygtigste.

Pædagogisk og fagligt løft

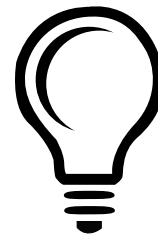
Lederne skal uddannes til at praktisere pædagogisk ledelse, til at kunne gå i dialog med og sparre lærerne i forhold til lærernes undervisning. Det er en spændende udfordring at sætte den pædagogiske ledelse i centrum for ledernes arbejde, at gøre den til overskriften for driften.

Alle lærere uden erhvervspædagogisk diplom skal uddannes gennem et modul i den erhvervspædagogiske diplom. Det kan ske i respekt for den erfaring og den indsigt erfarne lærere allerede har og forbindes tæt med reformens udfordringer og den daglige praksis. Ligeledes skal lærernes erhvervsfaglige kompetencer udvikles gennem virksomhedsforløb. Vi ser her en perspektivrig mulighed for at forbinde observationer, studier, analyser på virksomheder med undervisningens didaktik fx i et modul i den erhvervspædagogiske diplom. Men vi ser også en god mulighed for at udvikle gensidigt samarbejde mellem virksomheder/ institutioner og skolerne til en systematisk og løbende efteruddannelsespraksis med lærerne i praktikken og med praktikmedarbejdere på skolen, med fælles eksperimenter og udvikling af en levende nærhed mellem skoler og virksomheder/institutioner.

Den fælles pædagogiske og didaktiske plan

Dette kan blive et centralt redskab til at samle reformarbejdet. Det kan ske gennem et konstruktivt samarbejde mellem ledelserne og lærerne om, at erhvervsuddannelserne er sat i verden for at uddanne verdens bedste faglærte og bidrage til udvikling af det danske samfund generelt. Derfor er undervisningen af eleverne frontlinjen. Med det fælles didaktiske og pædagogiske grundlag skal der ske en kortlægning af behovet for den samlede kompetenceudvikling på skolen. Grundlaget skal forbinde visioner med hverdagens undervisning af eleverne og blive til en effektiv lokal undervisningsplan. Her ser vi en stor mulighed for et frugtbart samarbejde på skolerne, der også kan inddrage lov 409 på en konstruktiv måde.

Med andre ord velkomsten af reformen indebærer en række store og spændende udfordringer, der kan højne kvaliteten i de danske erhvervsuddannelser. Reformprocessen kan blive en frugtbar periode med nye praksisfællesskaber som omdrejningsakse for det samlede samarbejde mellem lærere, ledere og elever.

Til overvejelser og ideer

Erhvervsuddannelsesreformen og det fælles didaktisk pædagogiske grundlag

Mange vil spørge, hvad har de to ting med hinanden at gøre? Vi siger: rigtig meget, fordi implementering af reformen på den ene side må tage udgangspunkt i den nye lov og de nye bekendtgørelser og på den anden side i skolens ideer, overbevisninger og erfaringer med den bedst mulige undervisning. Og det handler det fælles didaktisk og pædagogiske grundlag om.

Som vi tidligere har skrevet om i EPUC indspark #1, er det vigtigt, at grundlaget ikke bare bliver et fint papir om de ideologiske ideer med undervisningen. Det skal blive et anvendt grundlag, som udpeger retningen for undervisnings- og læreprocesserne på skolen. Vi kan også sige det på en anden måde: Grundlaget skal fortælle om skolens viden og erfaringer med de undervisning- og læreprocesser, der virker.

I det perspektiv ser vi grundlaget som et vigtigt redskab i reformprocessen både som pædagogiske intentioner for og didaktiske veje i skolens uddannelser. Men også som et resultat af en proces, hvor ledere og lærere har arbejdet sammen om at udpege den gode undervisning og om at implementere den i praksis.

Udvikling og implementering

Når det fælles didaktisk og pædagogiske grundlag skal udgøre et solidt fundament for arbejdet med implementering af reformen, er det vigtigt at:

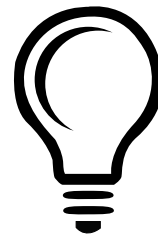
- Grundlaget er beskrevet tydeligt handlingsorienteret, så det peger på principper for undervisningen og læringen. Eksempelvis: Undervisningen skal være praksisnær, så eleverne møder et konkret fagligt indhold, der giver mening for eleverne og retning for uddannelsen.
- Grundlaget er udviklet og implementeret med deltagelse af de ledere og lærere, der skal nyudvikle uddannelserne i forbindelse med reformen. Grundlaget må ikke udgøres af et dokument udviklet af ledere eller pædagogiske konsulenter på afstand af den daglige praksis og de praksisfællesskaber, som er kernen i gennemførelsen af uddannelserne og undervisningen.
- De pædagogiske ledere på både det strategiske og operative niveau tager det ledelsesmæssige ansvar for planlægning og igangsættelse af udviklingsprocesser, der sikrer sammenhængen mellem grundlaget, den lokale undervisningsplan og den konkrete undervisning i forbindelse med reformimplementeringen.

Et eksempel fra en skole vi arbejder med:

På denne mellemstore erhvervsskole med omkring 130 lærere startede udviklingen af det didaktisk pædagogiske grundlag i august 2013. Ledelsen udpegede i sit udviklingsarbejde 4 hovedfelter som fundament for processen.

Disse hovedfelter blev sammen med de områder, ministeriet forpligtigede skolerne på, fremlagt og diskuteret på en række medarbejdermøder. Her blev også nyere forskning på såvel det brede pædagogiske som på det erhvervspædagogiske felt præsenteret. På møderne præsenterede flere af lærergrupperne også eksempler på god praksis inden for de felter til inspiration.

Alle lærerteams beskrev 1-3 udviklingsprojekter med et eller flere af hovedfelterne, som

Til overvejelser og ideer

skulle føre til konkrete tiltag i undervisningen. Udviklingsprojekterne forløb frem til jul. Løbende sættes der nye projekter i gang eksempelvis reformrelaterede projekter. I november 2014 starter opsamlingen af resultater og erfaringer, der skal føre til formuleringen af det færdige grundlag.

Det kan forekomme som et meget langt forløb, men det udgør en proces, der inddrager lærerne og gør dem til den egentlige drivkraft i konkretiseringen af grundlaget.

Hvad nu hvis...

Hvis ikke I har udviklet og/eller implementeret det didaktiske grundlag på jeres skole, kan det naturligt tænkes sammen med reformprocessen.

Arbejdet med det fælles didaktisk pædagogiske grundlag kan være fase 1 i reformprocessen. Ledelsen kan starte en proces, hvor der arbejdes med at definere, hvad den gode undervisnings- og læreproces er.

Som i eksemplet kan man inddrage :

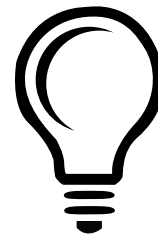
- Forskning - hvad siger relevant bred og erhvervspædagogisk forskning om den gode undervisning
- Eksempler på den gode undervisning fra skolen
- Arbejdet i team og afdelinger med at definere: Hvad er den gode undervisning , hvad virker hos os?
- Opsamling og formulering af et foreløbig grundlag.
- Dette foreløbige grundlag er udgangspunkt for udviklingen af uddannelserne og undervisningen i forbindelse med reformen.
- Med udgangspunkt i det foreløbige grundlag og konkretiseringen af det formuleres det egentlige didaktisk pædagogiske grundlag.

Vigtigt at overveje

Den pædagogiske ledelse har ansvaret for planlægning og gennemførelse af udviklings- og implementeringsprocessen. Ledelsen har ansvaret for at overveje, hvad der skal gøres for at sikre en succesfuld proces. Det betyder ikke, at samme ledelse skal udføre arbejdet alene. Lærere, projektledere og andre kan med fordel inddrages, men ledelsen påtager sig ansvaret.

Medarbejderinddragelsen er central, fordi den giver lærerne og andre medarbejder andel i grundlaget og øger muligheden for, at grundlaget anvendes konkret i skolens udvikling. Derfor skal det være tydeligt, hvilke konkrete udviklingsaktiviteter lærerne skal engageres i.

Hvis i har lyst til yderligere inspiration til arbejdet med Fælles didaktisk pædagogisk grundlag se epuc indspark#1 på epuc.dk

Til overvejelser og ideer

Fagretninger

Hvad siger loven?

Fagretningerne tegner en spændende opgave for skolerne og åbner en god mulighed for at rekruttere blandt de helt unge.

Det er nok en god ide at bygge på lovgrundlaget, når fagretningerne skal udvikles, gennemføres og revideres. Derfor lidt tekst fra hovedbekendtgørelsen.

Fra hovedbekendtgørelsen...

§ 20

Grundforløbets 1. del i en erhvervsuddannelse skal give de unge generelle erhvervsfaglige og almene kompetencer.

Stk. 2. Grundforløbets 1. del skal indeholde helhedsorienteret og projektorganiseret introducerende, erhvervsfaglig undervisning, så de unge gradvist får opbygget deres kompetencer og bliver afklarede om deres uddannelsesvalg.

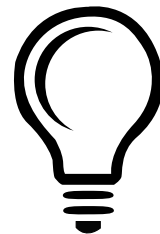
Stk. 3. Undervisningen i grundforløbets 1. del skal forankres i holdundervisning til udvikling af et fagligt og socialt fællesskab.

Stk. 5. Skolen skal oprette en eller flere fagretninger inden for de hovedområder, som den udbyder. En fagretning skal være styrende for holddannelsen og undervisningens organisering i projekter og skal som udgangspunkt rette sig mod flere konkrete erhverv. En fagretning skal bestå af fagligt tematiserede projekter inden for et eller i begrænset omfang to hovedområder.

Stk. 6. Eleverne skal opfylde de samme mål for grundforløbets 1. del uanset hvilket hovedområde og hvilken fagretning, de har valgt, således at eleverne kan vælge at fortsætte i 2. del af enhver uddannelses grundforløb.

Til brug for uddannelsesplanen for unge skal skolen have gennemført en kompetencevurdering af eleven i almindelighed inden 2 uger fra påbegyndelse af undervisningen. Denne vurdering skal omfatte en konkret beskrivelse af elevens forudsætninger i forhold til den primært ønskede fagretning (1. del)

Med andre ord. Fagretningen er et praksisnært, helhedsorienteret og projektorganiseret forløb, der skal give den unge generelle erhvervsfaglige og almene kompetencer i faglige og sociale fællesskaber.

Til overvejelser og ideer

10 felter

Vi har udvalgt 10 felter, som skolerne kan overveje, når der skal udvikles, planlægges og gennemføres fagretninger.

1

Fagretningerne skal med få ord og illustrationer kunne fortælle en historie, der er så konkret, at den unge forstår den umiddelbart. Den skal fremkalde billeder, som den unge kan tage stilling til. Fagretningerne skal hedde noget, der klinger i de unges ører.

2

Fagretningerne skal repræsentere tydelige faglige profiler. De unge motiveres af en eller anden form for faglig interesse. Den faglige interesse skal imødekommes.

3

Fagretningerne skal ha' et indhold, der giver mening for den unge. Og den skal indeholde produkter, der kan bruges til noget. Noget de unge kan være stolte af at præsentere for andre unge, forældre, venner, kæresten. Og gerne noget ungdommeligt "lækkert".

4

Samtidig skal fagretningerne afspejle både en moderne reelt eksisterende virkelighed i erhverv og brancher. Og en reelt eksisterende tværfaglighed eller samarbejder, som de foregår i brancher og erhverv. Eller de kan repræsentere tværfaglighed og samarbejde, som peger frem i forhold til erhverv og brancher.

5

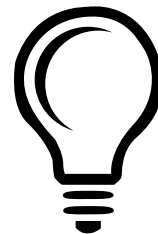
De skal bygges op om en praksisnær undervisning, der fra dag 1 giver eleverne mulighed for at prøve værktøj, maskiner, materialer, ekspedere, handle, flytte patienter, slå søm i, udarbejde hjemmesider osv. Eleverne skal hurtigst muligt i kedeldragt, murerskjorte, kokkehue eller på anden måde i en faglig uniform, hvor det er muligt. Fagretningerne skal indeholde en mangfoldighed af læreprocesser og vidensformer, hvor eleverne ikke kun skal bruge hovedet men kommer til at se, høre, lugte, smage, bruge kroppens muskler og balance. Endelig skal eleverne eksperimentere, få rum og tid til at på egen hånd og med egne ideer at prøve faglige metoder, materialer, rutiner, værktøj af – i en atmosfære, hvor plejer er død.

6

Fagretningerne skal foregå i praksisnære omgivelser. De unge skal møde værksteder, prøvelejligheder, butikker, kontorer, marker, væksthuse. De skal ikke proppes ind i klasselokaler, der ligner dem, de kommer fra i folkeskolen.

7

Fagretningerne skal ikke foregå i isolerede miljøer. De skal indrettes med ungdomsmiljøer for øje, når det drejer sig om "udenomsfaciliteter" - spil, basket, musik osv. Men samtidig skal de unge kunne se og lure ældre elever. Noget af det særlige ved erhvervsuddannelse er jo netop stor aldersspredning og forskellige arbejds erfaringer, livserfaringer, socialt, kulturelt, etnisk. De skal ha' mulighed for at dyrke faglige fællesskaber. Dem møder de også i praktikken. De unge skal gives mulighed for at mødes på tværs af fagretningerne kun for de unge men også på tværs af grundforløb 2 og hovedforløbene. De skal kunne snuse til "lugten i bageriet" og møde rollemodeller.

Til overvejelser og ideer

8

Fagretningerne skal ikke være teoriløse. Men teoristoffet, grundfag og erhvervsfagene skal tage udgangspunkt i fagretningens faglige indhold. Det teoretiske indhold er både en nødvendighed for at kunne arbejde meningsfuldt i praksis og det giver eleverne fornemmelsen af forskellen på den professionelle og amatøren. Men det teoretiske indhold skal udeledes af og bruges i det praktiske arbejde.

9

De unge skal møde engagerede lærere med tydelige faglige profiler, som er klædt i faglig "uniform". Lærere der træder frem som faglige rollemodeller og som kan rumme elevernes originalitet.

10

Fagretningerne skal tænkes igennem, så de hænger sammen med grundforløb 2 og hovedforløbene.

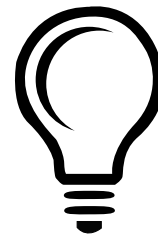
Eksempler på fagretninger:

Ungdomshus/klubhus
Monsterbil/beach-boogie
Tour de France cykel
Butikken
Prøvelejlighed
Legepladsen
Kontoret
Marken
Stalden
Væksthuset
Festivalplads
På nettet
Bardisk
Elektrisk Showstyring
Ungdomsfest og menu
Kampagne for fagretninger

Ideen er, at overskriften med få ord udbygges med et fagligt indhold og bygges op som et eller flere projekter, der indeholder produkter, der giver mening og kan bruges, vises frem. Samtidig må de udformes og organiseres, så de giver mulighed for samarbejde på tværs indgangene.

Udvikling, gennemførelse og evaluering af fagretningerne kan også blive til frugtbare eksperimenter, der udvikler lærernes kompetencer. Fx kan forskellige former for tværfaglighed pege frem i forhold samarbejde i erhvervene mellem VVS og El, mellem madlavning og sosu, mellem tømrere, snedkere, smede og butik, mellem mediegrafikere og markedsføring i den merkantile hovedområde, mellem kokke, bagere og detail, mellem auto og el osv. osv.

Endelig peger eksperimenter med fagretningerne frem mod indretningen af grundforløb 2 og har ikke mindst perspektiver til talentspor.

Til overvejelser og ideer